

ПРЕД ДОЛАЗАК АРХИЈЕРЕЈА У ХРАМ НА ВЕЛИКЕ ПРАЗНИКЕ

Крстоносац, свећеносци и рипидоносци:

Неколико минута пред треће звоно крстоносац поведе Двору Епископском свећеносце (с уздигнутим чирацима) и рипидоносце, све по пар једно за другим, и сви се поређају пред излазом из Владичанског двора који води у порту, или улазом којим Епископ долази у црквену порту, тако да уз врата стану велике рипиде, испред њих средње па редом до малих чирака, а пред свима крстоносац.

На дат знак полазе у храм, предвођени крстоносцем; ушавши у храм пролазе кроз два реда свештеника и једни, с крстоносцем, одлазе на десну, а други на леву страну доле на своја места. Свећеносци спусте чираке.

Чтеци, жезлоносац, књигоносац и ипођакон:

- ◆ Пре изласка из храма чтеци поставе орлић пред царске двери за Архиепископа.
- ◆ Чтеци полазе из цркве за великим рипидама, по двојица у ред, парови једно за другим, најстарији последњи.
- ◆ Двојица ипођакона држе: један трикириј, други дикириј с упаљеним свећама.

Сви улазе у Владичански двор, у свечану дворану, где се на сред дворане поређају према вратима владичанског кабинета. Кад се Архиепископ појави, поклоне се сви.

- ◆ Жезлоносац приступи са жезлом, који пружи да се на њега метну бројанице.

- ◆ По један чтец подигне Архиепископу панакамилавку са плећа, а други намести на рамена мандију, коју први, спустивши опет панакамилавку, закопча спреда, а обојица заједно пребаце доњи, закопчани, део мандије, који виси од остраг, преко главе напред.

- ◆ Жезлоносац предаје жезал, па узима у руке скутове мандије.
- ◆ Ипођакони с трикиријем и дикиријем стану с једне и друге стране жезлоносца.
- ◆ Остали чтеци иду испред Архиепископа, по двојица у ред, на месту где ђакони чекају Архиепископа стану пред ђаконе, а када дођу до рипидоносца иду за великим рипидама.
- ◆ Ушавши у храм, одлазе управо у олтар на јужне и северне двери.

Чим се пође из Владичанског двора, чтеци почињу појати тропар храма удешавајући тако да га сврше управо пред уласком у храм.

ПРЕД ДОЛАЗАК И УЛАЗАК АРХИЈЕРЕЈА У ХРАМ

У црквеној порти:

- ◆ Два реда свештеника
 - ◆ Крстоноша
 - ◆ Свећеносци
 - ◆ Рипидоносци
 - ◆ Чтеци
 - ◆ Жезлоносац
 - ◆ Ипођакони (са трикиријем и дикиријем)
- ◆ Двојица по чину најмлађих свештеника стану с једне и с друге стране врата у храму, остали се до њих ређају редом по чину.
- ◆ Између оба реда свештеника, т.ј. деснога и левога, остаје слободан пролаз, кроз који пропуштају поворку с којом долази Архијереј: крстоносац, свећеносци, рипидоносци, чтеци, жезлоносац и ипођакони.

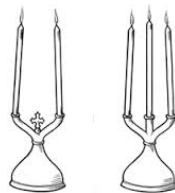
Један чтец са жезлом, двојица са архијерејском мандијом и два ипођакона са са трикиријем и дикиријем и са оталим клирицима чекају Архијереја до улаза у црквену порту (тј. западних врата храма).

- ◆ Када се Архијереј појави, поклоне се сви.
- ◆ Жезлоносац приступи са жезлом како би Архујереј метнуо на њега бројанице.
- ◆ Један чтец подигне Архијерејску панакамилавку са плећа.
- ◆ Други чтец намести на рамена мандију, коју први, спустивши опет панакамилавку, закопча спреда.

- ◆ Обојица заједно пребаце доњи, закопчани, део мандије, који виси од страг, преко главе напред.

- ◆ Жезлоносац предај жезал, па узима у руке скутове мандије.

- ◆ Ипођакони са трикиријем и дикиријем стану с једне и друге стране жезлоносца.

- ◆ Крстоносац, свећеносци, рипидоносци по двојица у ред, осим крстоносца иду испред Архијереја.

- ◆ Архијереј званично улази у храм док хор (свештеници или појци) зато време певају: **Достојно...** или ирмос девете песме канона великих Господњих и Богородичних празника.

- ◆ Ушавши у храм, крстоносац, свећеносци, рипидоносци по двојица у ред, одлазе право у олтар на јужне и северне двери.

- ◆ Кад Архијереј стане пред олтар, ипођакони са трикиријем и дикиријем стану десно и лево од ђакона пред царским дверим.

- ◆ Жезлоносац остаје држећи скутове мандије.

ЧИТАЊЕ МОЛИТАВА

Жезлоносац, Чтеци и Ипођакони:

- ◆ Спремљено архијерејско одјејаније треба да је спремно и да је поређано на налоњу.
- ◆ Поред њега стоје двојица чтеца који ће облачити Архијереја.
- ◆ Трећи чтец треба да стоји поред, који ће прихватити панакамилавку, мандију и манторос Архијереја.
- ◆ Четврти чтец треба да стоји поред са иконом на коју ће примити крст и панагије Архијереја.
- ◆ Кад дође време целивању иконе Спаситељеве, ипођакон с трикиријем поведе читав ред оних који стоје пред царским дверима за онолико корака према десној певници, толико колико је потребно да Архијереј стане управо пред икону за целивање.
- ◆ Кад Архијереј пољуби икону, ипођакон с дикиријем поведе читав ред за онолико корака према левој певници колико је потребно да Архијереј стане управо пред икону Богородичину.
- ◆ Кад се и ту сврши целивање, ипођакон с трикиријем поведе читав ред на старо место пред царске двери.
- ◆ За време кретања поворке ради целивања, жезлоносац који држи скутове, не улази у ред (т.ј. не стаје иза леђа Архијереју) него скутове носи са стране, тако да иде пара-лелно с поворком.
- ◆ Архијереја допрате на амвон ипођакони с трикиријем и дикиријем и жезлоносац.

- ◆ Допративши, ипођакони одмах оду у олтар, а жезлоносац, када се Архијереј после благослова окрене олтару спусти и рашири скут мандије, који је дотле држао, стане поред амвона с леве стране Архијереја.

ОБЛАЧЕЊЕ АРХИЈЕРЕЈА

Кад најстарији ђакон изговори: „Свјашченици изидите“:

- ◆ Чтеци који ће облачити Архијереја излазе из олтара.
- ◆ Тројица на северне.
- ◆ Двојица на јужне двери.
- ◆ Састану се пред царским дверима поклоне се Архијереју, затим приступе и целивају му руку.

При изласку свештеника из олтара, један чтец прати најстаријег свештеника који на сасуду носи Архијерејску митру и стоји за њим све док не преда свештеник митру Архијереју. Кад се свештеник врати на своје место прими од њега сасуд и односи у олтар.

Жезлоносац прима од Архијереја жезал, одлази на десну страну царских двери и стаје с десне стране.

Од петорице чтеца који ће облачити Архијереја онај који има примити камилавку, мандију и манторос стаје с леве стране амвона, па добивши ствари одлази у олтар, а после свршенога облачења дода столицу Архијереју.

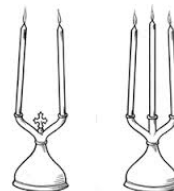
Чтец који је изишао са сасудом за крст и панагије, стаје с десне стране амвона, и када врати крст и панагије, одлази у олтар.

Два најстарија чтеца скидају Архијереју камилавку, мандију, манторос, крст и панагије, и додају одређеним чтецима, затим облаче Архијереја у стихар и редом. Кад наместе велики омофор и крст и панагије, а пре него што најстарији свештеник дода митру, поклоне се заједно с оним који је донео одјејаније и целивавши руку одлазе у олтар.

Пошто после возгласа: „Тако да просветитсја...“ Архијереј благослови

народ, чтец дода столицу Архијереју. Додавши столицу остаје у близини мало у страну, и при устајању и седању намешта омофор.

(касније) Кад Архијереј устане за Мали вход (дакле на „Слава Оцу...“) чтец унесе столицу у олтар и оставља је уз позадину иконостаса.

Кад Архијереј благослови народ, два најстарија ипођакона приме трикириј и дикириј, унесу их у олтар, па са још једним, који носи у рукама сребрни прибор (лахан) за омивање руку, на раменима убрус (као што се меће мали омофор), излазе један на јужне и двојица на северне двери, састају се пред царским дверима, поклоне се Архијереју и приступе пред њега. Најстарији чтец облије Архијереју руке водом, па заједно с другим чтецом дода убрус и после брисања руку, опет се заједно поклоне претходно положивши убрус трећем чтецу на рамена. Целивавши руку Архијереју одлазе у олтар као што су и дошли.

Приручник На
СВЕТОЈ АРХИЈЕРЕЈСКОЈ ЛИТУРГИЈИ
СВ. ЈОВАНА ЗЛАТОУСТА

ЛИТУРГИЈА СВЕТОГ ЈОВАНА ЗЛАТОУСТОГ

Пошто Архиепископ после омивања руку заврши молитву „Царју небесниј“ и друге, за време којих молитава стоји, приступе му ђакони погнуте главе за благослов. Добивши благослов, ђакони целивају руку Архиепископу, па одлазе на своја места пред царске двери.

Књигосоцац

Кад ђакон почне Велику јектенију, књигосоцац излази из олтару са Архиепископским чиновником у руци и стаје пред иконом Богородичином. Кад се ђакони при спомињању имена поклоне Архиепископу, поклони се и књигосоцац, и приступи Архиепископу, целива руку, пружи отворену књигу за читање.

- Ђакон:** Благослови, владико.
- Свештеник:** Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.
- Хор:** Амин.
- Ђакон:** У миру Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За вишњи мир и спасење душа наших, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За мир свега света, за непоколебљивост светих Божјих Цркава и сједињење свих, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За овај свети храм и за оне који са вером, побожношћу и страхом Божјим улазе у њега, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За преосвештеног епископа нашег *(име)*, за часно презвитерство, у Христу ђаконство, за сав клир и верни народ, Господу се помолимо.

- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За благоверни и христољубиви род наш и за све православне хришћане, да им Господ Бог помогне и да одоле сваком непријатељу и противнику, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За ово село, за свако село, град, крај и оне који вером живе у њима, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За благостворење ваздуха, за изобиље плодова земаљских и времена мирна, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За оне који плове, за путнике, болеснике, паћенике и сужње, и за њихово спасење, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** Да нас избави од сваке невоље, гнева, опасности и тескобе, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** Заштита, спаси, помилуј и сачувај нас Боже, благодаћу Твојом.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** Поменувши пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију са свима Светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.
- Хор:** Теби Господе.

Свештеник говори молићву првој анџифона.

- Свештеник:** Јер Теби приличи свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.

Књигоносац

Кад хор почне појати: „Благослови душе...” књигоносац на исти начин поднесе књигу (без целивања руке), после стаје опет на пређашње место.

Хор: Амин.

Слава Отцу и Сину и Свјатому Духу, и ниње и присно и во вјеки вјеков. Амин. Благослови душе моја Господа и всја внутрењаја моја, Имја свјатоје јего; благословен јеси Господе.

(на Хрисѿове ѿразнике умесѿо Прве Славе ѿева се ѿрви Анѿифон)

Ђакон: Опет и опет, у миру, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Заштити, спаси, помилуј и сачувај нас Боже, благодаћу Твојом.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Поменувши пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију са свима Светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Хор: Теби Господе.

Свешѿеник ѿвори молишву друѿо анѿифона.

Свештеник: Јер је Твоја моћ и Твоје је царство и сила и слава, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.

Књигоносац и Жезлоносац

Кад хор почне појати: „Јединородни сине...” књигоносац на исти начин поднесе књигу (без целивања руке), после стаје у ред до ђакона с десне стране, док жезлоносац у исти мах стаје с леве стране. Кад се ђакони пред улазак у олтар поклоне Архидјереју, учиниће то и жезлоносац и књигоносац и ући на јужне и северне двери у олтар.

Хор: Амин.

Слава Отцу и Сину и Свјатому Духу, и ниње и присно и во вјеки вјеков. Амин. Јединородниј Сине и Слове Божиј, безсмртен си и изволивиј спасенија нашега ради воплотитисја от свјатија Богородици и приснодјеве Марији, непреложно вочеловјечивијсја: распнијсја же Христе Боже, смртију смрт поправиј, једин сиј свјатија Тројици, спрослављајемј Отцу и Свјатому Духу, спаси нас.

(на Хрисѿове ѿразнике умесѿо Друје Славе ѿева се друѿи Анѿифон)

Ђакон: Опет и опет, у миру, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Заштити, спаси, помилуј и сачувај нас Боже, благодаћу Твојом.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Поменувши пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију са свима Светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Хор: Теби Господе.

Свешћеник љовори молийву ѿрећеї аниѿфона.

Свештеник: Јер си благ и човекољубив Бог и Теби славу уносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.

Чтеци, рипидоносци, жезлоносац, књигоносац и ипођакони (груписање)

Чтеци се групишу за мали вход на левој страни олтара. На челу поворке која излази из олтара биће архијерејски жезлоносац, за њим књигоносац и други чтеци, напослетку два ипођакона с трикиријем и дикиријем.

Изашавши из олтара, жезлоносац полази за рипидоносцима великих рипида, а за њима сви остали, обилазећи амвон. Жезлоносац одмах уђе у олтар. Књигоносац и чтеци се поређају пред иконом Спаситељевом и Богородичином тако да најстарији чтеци дођу према царским дверима, а између њих стану ђакони (на тај начин буде један ред чтеца и ђакона од иконе Богородичине до Спаситељеве..

Хор: Амин.

Блажени милостиви, јако ти помиловани будут. *(пѿопар канона)*

Блажени чисти сердцем, јако ти Бога узрјат. *(пѿопар канона)*

Блажени миротворци, јако ти синове Божји нарекутсја. *(пѿопар канона)*

Блажени изгнани правди ради, јако тјех јест царство небесноје. *(ѿройар канона)*

Блажени јесте, јегда поносјат вам, и изженут, и рекут всјак зол глагол, на ви лажушче мене ради. *(пѿопар канона)*

Крстоносац, свећеносци и рипидоносци

Кад хор запева „Блажени јесте јегда поносјат вам... " крстоносац стаје с крстом иза амвона. Кад се заустави, полазе к њему свећеносци с малим чирацима, уздигнувши их, и стају поред њега; кад се зауставе полазе они са средњим, и напослетку они с великим чирацима. Кад и они стану, полазе рипидоносци с великим рипидама и стају иза они са средњим, и напослетку они с малим рипидама, стајући једни до других.

Радутејсја и веселитесја, јако мазда ваша многа на небесјех.

(ѿройар канона)

Чтеци

Кад Архијереј устане за Мали вход (дакле на „Слава Оцу...") чтец унесе столицу у олтар и оставља је уз позадину иконостаса.

Слава Отцу и Сину и Свјатому Духу. *(пѿопар канона)*

Крстоносац, рипидоносац и свећеносци

Кад хор почне певати „Слава Оцу..." крстоносац заобиђе амвон са северне стране и стане пред северне (леве) двери. За њим одмах полазе свећеносци, све по двоје један поред другога, прво они с малим, па онда они са средњим и напослетку с великим чирацима, за њима мале, средње и велике рипиде, такође по две у ред. Сви стану за крстоносцем окренути северним дверима, чинећи два реда дуж леве певнице. На добијени знак из олтара крстоносац се окреће улево и пролази између два реда свећеносаца и рипидоносаца, а одмах за њим свећеносци с десне стране (почевши с најмлађим); сви иду погнуте главе, обилазе амвон путем којим су дошли и одлазе на своја места пред десном певницом.

Свећеносци и рипидоносци леве стране остају дуж леве певнице све док не прођу свештеници с входом, затим се од певнице једноставно помакну на своја обична места.

Напомена:

Свећеносци пуштају чираке када Архиеереј по други пут уђе у олтар, т. ј. када обави кађење.

И ниње и присно и во вјеки вјеков. Амин. *(Богородичан канона)*
(на Хрисјове ѝразнике умесјо "Блаженсјва" ѝева се ѝрећи Анђифон)

За време ѝевања "Слава, и ниње..." чини се Вход са Јевенђељем и ѝовори се молиѝва Входа.

По Входу:

Чтеци, жезлоносци и књигоносац

Чтеци се групишу за мали вход на левој страни олтара. На челу поворке која излази из олтара биће архиеерејски жезлоносац, за њим књигоносац и други чтеци, напослетку два ипођакона с трикиријем и дикиријем.

Изашавши из олтара, жезлоносац полази за рипидоносцима великих рипида, а за њима сви остали, обилазећи амвон.

Жезлоносац уђе олтар на десна врата;

Књигоносац и чтеци се поређају пред иконом Спаситељевом и Богородичином тако да најстарији чтеци дођу према царским дверима, а између њих стану ђакони (на тај начин буде један ред чтеца и ђакона од иконе Богородичине до Спаситељеве).

МАЛИ ВХОД

Бакон:

Епископ:

Ипођакони

Балгослови, владико, свети Вход.

Благословен Вход Светих твојих, свагда, сада и увек и у векове векова. Амин.

Пред „Премудрост прости“ ипођакони додаду трикириј и дикириј Архиеереју, па стану поред амвона мало позади; помогну Архиеереју при силажењу с амвона, додаду му иконе за целивање, затим улазе у олтар (јужно и северно).

Чтеци, рипидоносци, жезлоносац, књигоносац

У олтар уђу и сви остали чтеци и књигоносац осим једног, који окрене орла на амвону главом према народу, где ће стати Архиеереј кад се врати на амвон. Поставивши орла чтец стане иза амвона и кад Архиеереј поново уђе у олтар, постави орла у олтару пред часном трапезом.

Бакон:

Премудрост, смерно стојмо.

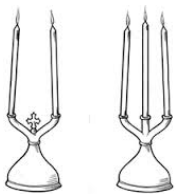
Чтеци

Кад Архиеереј на малом входу уђе у олтар, па целива часну трапезу, један чтец узме архиеерејску кадионицу, а други тамјаницу, па обојица стану десно и лево од старијег ђакона, окренути као и он проскомидији. Један чтец поднесе Архиеереју тамјаницу, а други уздигне кадионицу, у коју Архиеереј метне тамјан, па је узме.

Један чтец му дода жезал.

Кад Архијереј заврши кађење примају обоје.

Чтец са жезалом излази пред икону Богородичну (и стоји ту до Херувимске песме; пред Херувимску песму, оставља жезал у олтар, прима лахан и убрус, излази пред Царске двери са још два чтеца, да би Архијереј опрао руке).

Ипођакони

Ипођакони изиђу пред царске двери, помогну Архијереју при силажењу на доле па стану десно и лево крај амвона. Помогну Архијереју при ступању и силажењу са амвона и при улажењу у олтар; у олтар улазе десно и лево, и после кађења приме трикириј и дикириј од Архијереја.

Хор: Приидите поклонимсја и припаднем ко Христу; спаси ни Сине Божиј, воскресиј из мертвих *(на празнике Богородичине и светителске во свјатих дивен сиј)* појушчија Ти: Алилуја.

(на Христјове њазнике умесјо "Придије..." њева се входноје)

Сада се за њевницом њевају њройари и кондаци њройисани за њај дан и њовори се молийва Трисвейје њесме. Када се оњњева њоследњи кондак:

Ђакон: Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Епископ: Јер си свет Боже наш и Теби славу уносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек;

Ђакон: И у векове векова.

Ипођакон и чтец

Кад хор почне „Свјати Боже“ ипођакон с леве стране спреми Архијереју дикириј, а један чтец изнесе на амвон орла (наместивши га с главом према народу), и остане док се Архијереј не врати. Онда унесе орла у олтар.

Приликом преласка свештенства к сопрестолију уз горње место, прелазе и чтеци и стају у полукруг десно и лево од свештенства.

Хор: Амин.
Свјатиј Боже, свјатиј Крјепкиј, свјатиј Бесмертниј, помилуј нас. *(двапут)*

Свештеници: Свјатиј Боже, свјатиј Крјепкиј, свјатиј Бесмертниј, помилуј нас.

Сада Архијереј чини знак крста дикиријом, с упаљеним свећама, над Еванђељем.

Хор: Свјатиј Боже, свјатиј Крјепкиј, свјатиј Бесмертниј, помилуј нас.

Свештеници: Свјатиј Боже, свјатиј Крјепкиј, свјатиј Бесмертниј, помилуј нас.

Сада Архијереј чини знак Андрејевог крста трикиријом, с упаљеним свећама, над Еванђељем.

Хор: Слава Отцу и Сину и Свјатому Духу, и ниње и присно и во вјеки вјеков. Амин.

Свјатиј Бесмертниј, помилуј нас.

Свештеници: Свјатиј Боже, свјатиј Крјепкиј, свјатиј Бесмертниј, помилуј нас.

Сада Архијереј благосиља верне дикиријом и трикиријом, уз псаламски стих: *Призри с небесе Боже, и вижд ... (Пс. 97, 14-15).*

Ипођакон

После молитве „Призри с небесе, Боже...“ два ипођакона дочекају Архијереја пред царским дверима, прате га до амвона и натраг као приликом кађења после малог входа.

При уласку Архиеереја у олтар, један ипођакон прихвата од њега дикириј.

Хор: Свјатјј Боже, свјатјј Крјепкиј, свјатјј Бесмертнјј, помилуј нас.

(на неке Хрисѿиове ѿразнике умесѿо "Свјатјјј Боже..." ѿевају се грује ѿесме)

Ђакон: Пазимо.

Свештеник: Мир свима.

Чтец и књигоносац:

Сада два најстарија чтеца скину Архиеереју омофор. После тога један чтец, између ђакона, донесе Архиеереју тамјан за кадионице. Пошто Архиеереј благослови кадионице ђаконима, књигоносац донесе Архиеереју Чиновник ради читања молитве.

Појац: И духу твоме.

Ђакон: Премудрост.

Појац: Прокимен, псалам Давидов...

(народ ѿева исѿи ѿрокимен ѿо ѿласу који је назначен)

Ђакон: Премудрост.

Појац: Читање из... *(наслов Апостола)*

Ђакон: Пазимо.

Чиѿа се Аѿосѿол.

Када се заврши чиѿање Аѿосѿола:

Чтец:

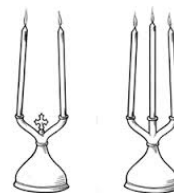
Пошто чтец прочита апостол, један чтец изнесе на амвон аналој за Јеванђеље, па стане пред икону Богородице код иконостаса, док се Јеванђеље не прочита.

Крстоносац, свећеносци и рипидоносци

Када се прочита апостол, свећеносци подигну чираке. Када се старији ђакон попне на амвон и положи Јеванђеље на аналој, крстоносац стане с крстом пред амвон иза аналоја, затим свећеносци поред њега у полукруг уз амвон. Рипидоносци, остајући н својим местима, окрену се тада олтару.

Ипођакони:

Пред излазак старијег ђакона за читање јеванђеља, два ипођакона стану пред царске двери лицем олтару. Кад се на царским дверима појави старији ђакон, окрену се западу и иду упоредо пред њим обилазећи амвон са северне, затим западне и јужне стране, па један, с дикиријем, стане с десне, а други, с трикиријем, с леве стране царских двери.

Свештеник: Мир теби читачу.

Појац: И духу твоме. *(нахо)*

Ђакон: Премудрост.

Хор: Алилуја. *(велико)*

Свешѿеник ѿовори молиѿву ѿред Јеванђеље, а ђакон, носећи свѿо Јеванђеље долази и сѿаје на амвон:

Свештеник: Премудрост, смерно стојмо, чујмо свето Јеванђеље. Мир свима.

Хор: И духу твоме.

Ђакон: Читање Светог Јеванђеља по *(име Јеванђелисѿа)*

Хор: Слава Теби, Господе, слава Теби.

Свештеник: Пазимо.

Чиѿа се Свѿо Јеванђеље. Када са заврши чиѿање Јеванђеља:

Свештеник: Мир теби благовеститељу.
Хор: Слава Теби, Господе, слава Теби.

Крстоносац, свећеносци и рипидоносци

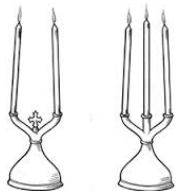
Чим старији ђакон прочита Јеванђеље, крстоносац и свећеносци врате се на своја места, а рипидоносци се окрену као обично. После архијерејскога благослова народу („Ис пола ети деспота“) свећеносци спусте чираке.

Чтец:

Тада уноси аналој у олтар.

Ипођакони:

После читања Јеванђеља додају трикириј и дикириј Архијереју за благосиљање, па улазе у олтар.

Ђакон: Рецимо сви из све душе и од свег ума свога, рецимо;
Хор: Господе помилуј.
Ђакон: Господе Сведржитељу, Боже отаца наших, молимо Ти се услиши и помилуј.
Хор: Господе помилуј.
Ђакон: Помилуј нас, Боже, по великој милости својој, молимо Ти се услиши и помилуј.
Хор: Господе помилуј. *(припућ)*
Ђакон: Још се молимо за благоверни и христољубиви род наш и за све православне хришћане.
Хор: Господе помилуј. *(припућ)*

Ђакон: Још се молимо за преосвештеног епископа нашег *(име)* и за сву у Христу браћу нашу.
Хор: Господе помилуј. *(припућ)*
Ђакон: Још се молимо за браћу нашу, свештенике, ђаконе и за све у Христу братство наше.
Хор: Господе помилуј. *(припућ)*
Ђакон: Још се молимо за милост, живот, мир, здравље, спасење, похођење, опроштај и отпуштење грехова слугу Божјих, браће овога светога храма.
Хор: Господе помилуј. *(припућ)*
Ђакон: Још се молимо за блажене и незаборавне свете патријархе православне, за благочестиве царе и благоверне царице, за осниваче овога светога храма, и за све до сада преминуле православне оце и браћу нашу који овде почивају, и за све православне свуда.
Хор: Господе помилуј. *(припућ)*
Ђакон: Још се молимо за оне који плодове доносе и добро творе у светом и свечасном храму овоме, за оне који се труде, који поју, и за присутни народ који очекује од Тебе велику и богату милост.
Хор: Господе помилуј. *(припућ)*

Свешћеник говори молићву усрдној мољења.

Свештеник: Јер си милостив и човекољубив Бог и Теби славу узносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.
Хор: Амин.

Јекѝенија за уѝокојене врши се само ѝо ѝоѝреби.

На Хрисѝове ѝразнике не врши се јекѝенија за уѝокојене.

Ђакон: Помилуј нас, Боже, по великој милости својој, молимо Ти се услуши и помилуј.

Хор: Господе помилуј. *(припуттврѝачко)*

Ђакон: Још се молимо за упокојење душа уснулих слугу Божјих *(имена)* и да им се оѝрости сваки ѝрех вољни и невољни.

Хор: Господе помилуј. *(припуттврѝачко)*

Ђакон: Да Господ Бог наш настани душе ѝихове где праведници почивају.

Хор: Господе помилуј. *(припуттврѝачко)*

Ђакон: Милост Божју, Царство небеско и опроштај грехова ѝихових молимо од Христа, бесмртног Цара и Бога нашега.

Хор: Подај, Господе.

Ђакон: Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Свешѝеник ѝовори молиѝву.

Јер си Ти васкрсење и живот и покој уснулих слугу твојих *(имена)*, Христe Боже наш, и Теби славу узносимо, са беспочетним Твојим Оцем, и Свесветим и Благим и Животворним Твојим Духом, сада и увек и у векове векова.

Хор: Амин.

Ђакон: Оглашени помолите се Господу.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Верни, помолимо се за оглашене.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Да их Господ помилује.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Да их научи речи истине.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Да им открије Јеванђеље правде.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Да их присаједини својој светој, саборној и апостолској Цркви.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Спаси, помилуј, заштити и сачувај их Боже, благодаћу твојом.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Оглашени, главе своје Господу приклоните.

Хор: Теби, Господе. *(велико, ако ѝјакон мало)*

Свешѝеник ѝовори молиѝву за оѝлашене.

Свештеник: Да и они са нама славе пречасно и величанствено Име Твоје, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.

Хор: Амин.

Ђакон: Ви који сте оглашени, изађите; оглашени, изађите; ви који сте оглашени, изађите; нико од оглашених (да не остане); а ви који сте верни, опет и опет у миру, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј. *(ако ѝјакон мало)*

Свешѝеник ѝовори молиѝву верних ѝрву.

Ђакон: Заштити, спаси, помилуј и сачувај нас Боже, благодаћу Твојом.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Премудрост.

Свештеник: Јер Теби приличи свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.

Хор: Амин

- Ђакон:** Опет и опет у миру, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј. *(ако ђакон мало)*
- Ђакон:** За вишњи мир и спасење душа наших, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За мир свега света, за непоколебљивост светих Божјих Цркава и сједињење свих, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** За овај свети храм и за оне који са вером, побожношћу и страхом Божјим улазе у њега, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** Да нас избави од сваке невоље, г нева, опасности и тескобе, Господу се помолимо.
- Хор:** Господе помилуј.
- Свешћеник ѿвори молићву верних грӯју.*
- Ђакон:** Заштити, спаси, помилуј и сачувај нас Боже, благодаћу Твојом.
- Хор:** Господе помилуј.
- Ђакон:** Премудрост.
- И улази у олшар.*
- Свештеник:** Да свагда чувани влашћу Твојом, Теби славу узносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.

Крстоносац, свећеносцн и рипидоносци

Кад почне појање Херувимске песме, крстоносац, свећеносцн (с уздигнутим чирацима) и рипидоносци стају за амвон на иста начин као и пред мали вход. На исти начин одлазе и пред северне двери, пошто Архијереј, поклонивши се на царским дверима, оде к проскомидији, и полазак испред часних дарова и повратак на уобичајена места бива на исти начин као и на малом входу.

Чтеци и жезлоносац

Пред Херувимску песму двојица чтеца спреме за ђаконе кадионице, а један тамјан. Тај с тамјаном

стаће између двојице ђакона кад буду примали благослов за кађење. Кад ђакон пред царским дверима почне последњу јектенију пред Херувимском песмом, њему с леве стране стане жезлоносац. После возгласа „Јако да под державоју...“, обојица полазе у олтар, жезлоносац на северне а ђакон на јужне двери.

2 најстарија чтеца(омивање руку)

Кад почне Херувимска песма двојица најстаријих чтеца с трећим, који носи прибор за омивање руку, стану пред царске двери. Кад Архијереј омије руке, враћају се у олтар на исти начин као што су изишли, тј. на јужне двери улази један чтец и онај који је носио прибор, а на северне други чтец.

Мали Омофор

За време омивања руку чтеци у олтару држе спремљен мали омофор за Архијереја, коме стављају на рамена.

Скидање Митре

Пред полазак Архијереја к проскомидији, чтеци начине ред од леве стране царских двери до проскомидије. Један чтец скине Архијереју митру и преда свештеницима.

Велики Вход

За велики вход се чтеци спреме исто као и за мали и истим редом. Жезлоносац застане на свом обичном месту, обишавши амвон, а од њега до пред амвон с једне и друге стране царских двери, књигоносац и остали чтеци, тако да ипођакони држе трикириј и дикириј десно и лево од старијег ђакона с диском, а кад он уђе у олтар и на његово место дође најстарији свештеник, десно и лево од путира, који држи најстарији свештеник.

Хор: Амин.

Иже херувими тајно образујушче и животворјашчеј Тројице трисвјатују пјесан припјевајушче, всјакоје ниње житејскоје отложим попеченије.

Ђакон, свештеник и Епископ:

Благоверни и христољубиви род наш хришћански, ктиторе и приложнике светога храма овога да помене Господ Бог у Царству своје, свагда сада и увек и у векове векова.

Преосвештеног епископа нашег (*име*), свештенички и монашки ред и сав клир црквени да помене Господ Бог у Царству своје, свагда сада и увек и у векове векова.

Све болеснике, све паћенике, све по тамницама и у изгнанству и све којима је потребна милост Божја и помоћ (*имена живих*) да помене Господ Бог у Царству своје, свагда сада и увек и у векове векова.

Душе преминулих слугу Божјих (*имена*) да помене Господ Бог у Царству своје, свагда сада и увек и у векове векова.

Многострадални род наш на Косову и Метохији да помене Господ Бог у Царству своје, свагда сада и увек и у векове векова.

Православни род наш у земљи и расејању да помене Господ Бог у Царству своје, свагда сада и увек и у векове векова.

Кад се заврше спомињања на великом входу, одлазе у олтар на јужне и северне двери књигоносац и чтеци,

осим ипођакони са трикиријем и дикиријем, од којих први стане са северне, други с јужне стране царских двери, те после благослова на „Ис пола ети, Деспота“ одлазе у олтар по обичају.

После „Ис пола ети, Деспота“, на крају Херувимске песме, свећеносци спуштају чираке.

Све вас православне хришћане и оне које имате на уму да помене Господ Бог у Царству своје, свагда сада и увек и у векове векова.

Хор: Јако да Царја всјех подимем, ангелским невидимо дориносима чинми: Алилуја, алилуја, алилуја.

Ђакон: Допунимо молитву своју Господу.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: За предложене часне Дарове, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: За овај свети храм и за оне који са вером, побожношћу и страхом Божијим улазе у њега, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Да нас избави од сваке невоље, гнева, опасности и тескобе, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј. (*ако ђакон мало*)

Ђакон: Заштити, спаси, помилуј и сачувај нас Боже, благодаћу Твојом.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Сав дан савршен, свет, миран и безгрешан, од Господа молимо.

Хор: Подај, Господе.

- Ђакон:** Анђела мира, верног вођу, чувара душа и тела наших, од Господа молимо.
- Хор:** Подај, Господе.
- Ђакон:** Опроштај и отпуштење грехова и сагрешења наших, од Господа молимо.
- Хор:** Подај, Господе.
- Ђакон:** Добро и корисно душама нашим, и мир свету, од Господа молимо.
- Хор:** Подај, Господе.
- Ђакон:** Остало време живота свога у миру и покајању да проведемо, од Господа молимо.
- Хор:** Подај, Господе.
- Ђакон:** Крај живота нашег да буде хришћански, без бола, непостидан, миран, и да добар одговор дамо на Страшном Христовом суду, молимо.
- Хор:** Подај, Господе.
- Ђакон:** Поменувши пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију са свима Светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.
- Хор:** Теби Господе.

Свешћеник говори молићву Приношења.

- Свешћеник:** Милосрђем Јединороднога Сина Твога, са којим си благословен, са пресветим и благим и животворним Твојим Духом, сада и увек и у векове векова.
- Хор:** Амин.
- Свешћеник.** Мир свима.
- Хор:** И духу твоме.
- Ђакон:** Љубимо једни друге да бисмо једнодушно исповедали;
- Хор:** Отца и Сина и Свјатаго Духа, Тројицу јединосушчнују и нераздјељнују.

Ђакон: Двери, двери, са мудрошћу пазимо.

Хор:

Верујем у једног Бога Оца, Сведржитеља, Творца неба и земље и свега видљивог и невидљивог.

И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божјег, Јединородног, од Оца рођеног пре свих векова; Светлост од Светлости, Бога истинитог од Бога истинитог; рођеног, а не створеног, једносуштног Оцу, кроз Кога је све постало;

Који је ради нас људи и ради нашег спасења сишао с небеса, и оваплотио се од Духа Светога и Марије Дјеве, и постао човек;

И Који је распет за нас у време Понтија Пилата, и страдао и био погребен; И Који је васкрсао у трећи дан, по Писму; И Који се вазнео на небеса и седи са десне стране Оца;

И Који ће опет доћи са славом, да суди живима и мртвима, Његовом царству неће бити краја.

И у Духа Светога, Господа, Животворног, Који од Оца исходи, Који се са Оцем и Сином заједно поштује и заједно слави, Који је говорио кроз пророке.

У једну свету, саборну и апостолску Цркву.

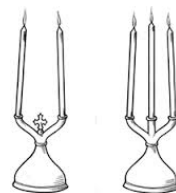
Исповедам једно крштење за опроштење грехова.

Чекам васкрсење мртвих. И живот будућег века. Амин.

Чтец

Сада један од чтечева меће за Архиепископа орла на амвон.

Ипођакони

Ипођакони сада предају трикирије и дикирије Архиепископу у олтару, а потом га дочекују пред царским дверима и прате га као приликом кађења после малог входа.

- Ѓакон:** Стојмо смерно, стојмо са страхом, пазимо да Свети Принос у миру узнесемо.
- Хор:** Милост мира, жртву хваљенија.
- Свештеник:** Благодат Господа нашег Исуса Христа и љубав Бога и Оца и заједница Светога Духа, да буде са свима вама.
- Хор:** И са духом твојим.
- Свештеник:** Горе имајмо срца.
- Хор:** Имами ко Господу.
- Свештеник:** Заблагодаримо Господу.
- Хор:** Достојно и праведно јест поклањатисја Отцу и Сину и Свјатому Духу, Тројицијe јединосушчњeј и нераздјeљњeј.

Свешћеник ѿвори молићву.

- Свештеник:** Победничку песму појући, кличући, узвикујући и говорећи;
- Хор:** Свјат, свјат, свјат Господ Саваот, исполн небо и земља слави твојеја; осана во вишњих, благословен грјадји во имја Господње, осана во вишњих.

Чџец

Сада чтец припреми мали омфор и стављага Архијереју.

Свешћеник ѿвори молићву.

- Свештеник:** (Даде својим светим Ученицима и Апостолима рекавши:) Примите, једите, ово је Тело моје, које се за вас ломи на отпуштење грехова.
- Хор:** Амин.

Свешћеник ѿвори молићву.

- Свештеник:** (Даде својим светим Ученицима и Апостолима рекавши:) Пијте из ње сви, ово је Крв моја Новогa Завета, која се за вас и за многе излива на отпуштење грехова.
- Хор:** Амин. *(велико)*

Свешћеник ѿвори молићву.

- Свештеник:** Твоје од твојих, Теби приносећи због свега и за све.
- Хор:** Тебје појем, Тебје благословим, Тебје благодарим, Господи; и молим Ти сја, Боже наш; *(велико)* и молим Ти сја, Боже наш; *(мало гвайуј)* и молим Ти сја, Боже наш. *(велико)*

Свешћеник ѿвори молићву.

- Свештеник:** Особито за пресвету, пречисту, преблагословену, славну Владичицу нашу Богородицу и Приснодјеву Марију.

Чтец

Један од чтечева сад припреми кадионицу за Архијереја, а други тамјан и обоје стају с десне стране између двери и часне трпезе.

Чтец који ће да сече просфору сада је доноси Архијереју ради благослова.

Хор: Достојно јест јако во истину блажити тја Богородицу, присноблаженују и пренепорочнују и матер Бога нашега. Честњејшују херувим и славњејшују без сравњенија серафим, без истљенија Бога Слова рождшују, сушчшују Богородицу тја величајем.

Свешћеник љовори молићву.

Свештеник: Најпре помени, Господе, преосвештеног епископа нашег (*име*), и даруј га светим твојим Црквама, у миру, читава, часна, здрава, дуговечна и да правилно управља речју Истине Твоје.

Ђакон љомиње живе из гийћиха и још које хоће, а заљим:

Ђакон: И оне које свако од вас има на уму, и све и сва.

Хор: И всјех и всја.

Свешћеник љовори молићву.

Свештеник: И дај нам да једним устима и једним срцем славимо и певамо пречасно и величанствено Име Твоје, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.

Хор: Амин.

Свештеник: И да буду милости великога Бога и Спаса нашега Исуса Христа са свима вама.

Хор: И са духом твојим.

Ђакон: Поменувши све свете, опет и опет у миру, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: За принесене и освећене часне Дарове, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Да човекољубиви Бог наш, примивши их у свој свети и наднебесни и умни Жртвеник, као мирис миомира духовнога, ниспошље нам за то божанску благодат и дар Светога Духа, помолимо се.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Да нас избави од сваке невоље, гнева, опасности и тескобе, Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј. (*ако љјакон мало*)

Ђакон: Заштити, спаси, помилуј и сачувај нас Боже, благодаћу Твојом.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Сав дан савршен, свет, миран и безгрешан, од Господа молимо.

Хор: Подај, Господе.

Ђакон: Анђела мира, верног вођу, чувара душа и тела наших, од Господа молимо.

Хор: Подај, Господе.

Ђакон: Опроштај и отпуштење грехова и сагрешења наших, од Господа молимо.

Хор: Подај, Господе.

Ђакон: Добро и корисно душама нашим, и мир свету, од Господа молимо.

Хор: Подај, Господе.

Ђакон: Остало време живота свога у миру и покајању да проведемо, од Господа молимо.

Хор: Подај, Господе.

Ђакон: Крај живота нашег да буде хришћански, без бола, непостидан, миран, и да добар одговор дамо на Страшном Христовом суду, молимо.

Хор: Подај, Господе.

Ђакон: Измоливши јединство вере и заједницу Светога Духа, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Хор: Теби, Господе.

Свешћеник ѿвори молишћу.

- Свешћеник:** И удостој нас, Владико, да смело и неосуђено смемо призивати Тебе, небескога Бога Оца, и говорити:
- Хор:** Оче наш, Који си на небесима, да се свети име Твоје; да дође Царство Твоје; да буде воља Твоја и на земљи као на небу; хлеб наш насушни дај нам данас; и опрости нам дугове наше као што и ми опраштамо дужницима својим; и не уведи нас у искушење, но избави нас од злога.
- Свешћеник:** Јер је Твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова.
- Хор:** Амин.
- Свешћеник:** Мир свима.
- Хор:** И духу твоме.
- Ђакон:** Главе своје Господу приклоните.
- Хор:** Теби, Господе. *(велико)*

Свешћеник ѿвори молишћу.

- Свешћеник:** Благодаћу и милосрђем и човекољубљем Јединородног Сина Твога, са којим си благословен, са пресветим и благим и животворним Твојим Духом, сада и увек и у векове векова.
- Хор:** Амин. *(велико)*

Свешћеник ѿвори молишћу.

- Ђакон:** Пазимо.
- Свешћеник:** Светиње светима.
- Хор:** Једин свјат, једин Господ, Исус Христос, во славу Бога Отца, амин.

Крстоносац, свећеносци и рипидоносци

На „Једин свјат...“ крстоносац, а за њим свећеносци и рипидоносци, стану иза амвона на исти начин као и пред мали вход.

- Хор:** Хвалите Господа с небес, хвалите јего во вишњих; Алилуја. *(припутили неки други причастен)*
- Ђакон:** Са страхом Божјим и вером приступите.
- Хор:** Благословен грјадј во имја Господње, Бог Господ и јависја нам.

Причасници:

Верујем, Господе, и исповедам да си Ти ваистину Христос, Син Бога живога, Који си дошао у свет да грешнике спасеш, од којих сам први ја. Још верујем да је ово само пречисто Тело Твоје и ово сама пречиста Крв Твоја. Стога Ти се молим: помилуј ме и опрости ми сагрешења моја, хотимична и нехотична, учињена речју и делом, свесно и несвесно, и удостој ме да се неосуђено причестим пречистим Тајнама Твојим на отпуштење грехова и на живот вечни.

Прими ме данас, Сине Божји, за причасника Тајне Вечере Твоје, јер нећу казати тајну непријатељима Твојим, нити ћу Ти дати целив као Јуда, већ као разбојник исповедам Те: помени ме, Господе, у Царству Твоме. Нека ми причешћивање Светим Тајнама Твојим, Господе, не буде на суд или осуду, већ на исцељење душе и тела. Амин.

Док се народ ѿричешћује ѿева се:

- Хор:** Тјело Христово примите, Источника безсмртнаго вкусите. Вкусите и видите јако благ Господ. Алилуја, алилуја, алилуја.
- Свешћеник:** Спаси, Боже, народ твој и благослови наслеђе твоје.
- Хор:** Видјехом свјет истиниј, пријахом Духа небеснаго, обрјетохом вјеру истинују, нераздјељнеј Тројице поклањајемсја; та бо нас спасла јест.
- Свешћеник:** Благословен Бог наш, свагда, сада и увек и у векове векова.
- Хор:** Амин.

Да исполњатсја уста наша хваљенија твојега, Господи, јако да појем славу твоју, јако сподобил јеси нас причаститисја свјатим Твојим божественим, безсмртним и животворјашчим Тајнам; собљуди нас во Твојој Свјатињи, вес ден поучатисја правдје Твојеј. Алилуја, алилуја, алилуја.

Ђакон: Примивши божанске, свете, пречисте, бесмртне, небеске и животворне, страшне Христове Тајне, стојећи смерно, достојно заблагодаримо Господу.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Заштити, спаси, помилуј и сачувај нас, Боже, благодаћу твојом.

Хор: Господе помилуј.

Ђакон: Измоливши сав дан савршен, свет, миран и безгрешан, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Хор: Теби, Господе.

Причасници:

Благодаримо Ти, човекољубиви Владико, добротворе душа наших, што си нас и у данашњи дан удостојио твојих небеских и бесмртних Тајни. Исправи пут наш, утврди све нас у страху твоме, чувај живот наш, учврсти корак наше, молитвама и мољењима славне Богородице и Приснодјеве Марије и свих Светих твојих.

Свештеник: Јер си Ти освећење наше и Теби славу узносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.

Хор: Амин.

Свештеник: У миру изиђимо.

Хор: О Имени Господњи.

Свештеник: Господу се помолимо.

Хор: Господе помилуј.

Свештеник:

Господе, Ти благосиљаш оне који Тебе благосиљају и освећујеш оне који се у Тебе уздају, спаси народ Твој и благослови наслеђе Твоје; чувај пуноћу Цркве Твоје, освети оне који љубе красоту дома твога; Ти их прослави божанском силом Твојом, и не остави нас који се у Тебе надамо; даруј мир свету Твоме, Црквама Твојим, свештеницима и свему народу Твоме. Јер сваки добар дар и сваки савршени поклон одозго је, силази од Тебе, Оца Светлости и Теби славу и благодарење и поклоњење узносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.

Хор: Амин.

(ако има, освећује се колач, кољиво, иконе...)

Буди имја Господње благословено от ниње и до вјека.
(ѡриуѡ)

Свештеник: Благослов Господњи нека дође на вас, Његовом благодаћу и човекољубљем, свагда, сада и увек и у векове векова.

Хор: Амин.

Свештеник: Слава Теби, Христe Боже, надо наша, слава Теби.

Хор: Слава Оцу и Сину и Светоме Духу, и сада и увек и у векове векова. Амин.

Господе помилуј. *(припућ)*

Владико свјати благослови.

Свештеник:

(Васкрсли из мртвих,) Христос истинити Бог наш, ради молитава Пречисте своје Матере, светих славних и свехвалних Апостола, *(свети храма, свети гана)*, светој оца нашеј Јована Златоустој, архиејиској цариградској, светих српских просветитеља и учитеља Симеона Мироточивог, светитеља Саве, Арсенија, Максима, светог Петра Цетињског, Лазара Косовског и Николаја Охридског и Жичког, светих и праведних богоотаца Јоакима и Ане, и свих Светих, да нас помилује и спасе, као благ и човекољубив.

Хор: Амин.

Спаси Христe Боже и помилуј преосвјашчењејшаго архијереја нашего *(име)*, христољубивоје воинство, ктитори и приложници свјатаго храма сего и всја православнија християни, и сохрани их на многаја љета.

Свештеник, ушавши у свети олтар, говори молитве после светог Причешћа. Пошто заврши ове молитве, свештеник скида свештене одежде, говорећи: "Сад отпушташ у миру...", "Свети Боже, Свети Крепки, Свети Бесмртни..." (трипут), "Слава Оцу...", "Пресвета Тројице...", "Оче наш...",

Тропар Светог Златоуста (глас 8): "Благодат, заблиставши из уста твојих као светлост огња, просветли васељену, свету стече ризнице несреброљубља, нама показа висину смиренуумља; стога твојим речима учећи нас, оче Јоване Златоусте, моли Христа Бога Логоса, да спасе душе наше."

"Слава Оцу и Сину и Светоме Духу."

Кондак (глас 6): "С небеса си примио божанску благодат, и устима својим све учиш да се клањају једноме Богу у Тројици, Јоване Златоусте, свеблажени Светитељу, хвалимо те достојно, јер си наставник који нам објашњава божанске тајне. И сада и увек и у векове векова. Амин."

Богородичен (глас 6): "Непостидна заштитнице Хришћана, незаменљива пред Творцем посреднице, не презри гласе мољења нас грешних, него као блага притекни у помоћ нама који те са вером признамо, пожуре на молитву и похитај на умољавање, Богородице, свагдашња заштитнице оних који те поштују."

"Господе, помилуј" (12 пута), "Часнију од Херувима и славнију неупоредиво од Серафима, тебе што Бога Реч непорочно роди, ваистину Богородицу величамо", "Слава...", "И сада..."

А ђакон, употребивши свете Дарове са сваком предострожношћу, да ни најситнија честица не падне или остане, омије свети путир вином и водом, и скупивши сву влагу, сређује свете сасуде, покрива их и оставља на уобичајено место. Затим и он свлачи одежде и говори што и свештеник.

Онда умију руке на уобичајеном месту, и поклонивши се заједно, излазе благодарећи Богу за све.

Најнижи степени клира

Посвећење у ниже Црквене степене назива се хиротесија (χειροθεσία) - полагање руке. Хиротесија се не обавља у олтару, него на средини храма. Може бити извршена и изван Литургије. Нико не може бити посвећен у више степене црквеног клира, ако претходно није прошао ниже.

Чтец или појац - најнижи степен клира. Хиротесија чтеца или појца се састоји из полагања руке архијереја на главу оног који се освећује уз читање молитве, и унакрсног постризавања косе. Након облачења кратког фелона, архијереј благосиља и чита другу молитву. Прва молитва је за посвећење у свећеносце, а друга за посвећење у чтечеве или појце. Након тога, освећени чита део из Апостола, а затим скида фелон и облачи стихар. Називају се и црквењацима, а понекад и пирамонарима, пономарима (грч. παραμόνη- онај који служи у олтару). Обавеза им је да припремају просфоре, вино, воду, тамјан и жар у олтару, да пале и гасе свеће у храму, да припремају и додају јереју кадионицу и топлоту, да спремају олтар и одржавају га чистим. У Типику се називају и параеклисијарсима (палитељима кандила).

чита молитву. Иза тога, новопосвећеном пружају лавор и пешкир, он сипа воду и даје архијереју да опере руке, целива руку архијереју, а онда га одводе код певнице, где чека до Херувимске песме, читајући у себи молитве. Док се пева Херувимска песма долази до Царских двери, где архијереј поново умива руке, након чега улази у олтар. Обавеза им је да чисти Престо и Жртвеник од прашине, и да се брине о њиховој чистоћи. Ипођакони најчешће служе уз архијереја, облаче га, додају му упаљене трикирије и дикирије ради осењивања народа.

Архијерејска одежда

(ПРЕУЗЕТО СА: <http://www.pravoslavije.net>)

(грч: ἱερατικά ἄμφια), Црквена одежда, једно од знамења богослужбених лица, Црквеноклира и монаштва. Одређена је према Црквеним чиновима и сваки степен посвећења укључује и одређену одежду која му следује. Свештене одежде симболизују страдања Господа Исуса Христа, али и поред тога Црква их украшава сребром, златом и другим украсима. Тиме она показује колико је за њу драгоцено и славно страдање Господа. И Часни крст на коме је Господ поднео најтежа страдања и муке, Црква ставља на сваку Црквену одежду, као знак победе Господа над грехом, смрћу и Адам, чиме потврђује да ничим другим неће да се хвали, осим крстом Господа Исуса (Гал 6,14).

Одежде могу да буду разних боја. У дане празника употребљавају се светлије боје, а за дане поста тамније. Данас је прихваћено да се у недељне дане облаче одежде златне боје, у дане спомена Светих Апостола и мученика црвене боје, у дане празника у част Пресвете Богородице плаве боје, у дане спомена пророказелене боје, током Великог поста у седмичне дане и током Страсне седмице, осим на Велики четвртак и Велику суботу црне боје. Од Васкрса до Педесетнице, од Божића до Богојављења и на Преображење Господње беле боје.

На Велику суботу, одмах после читања Апостола у време певања "Васкрсни Боже" у Типику је прописано да се црна одежда мења у светлу.

На Васкршњем јутрењу одежа се мења приликом сваког новог изласка ради кађења читавог храма, што симболизује нарочито славље у Цркви. Света Тајна Крштења се савршава у белој одежди, а опело, осим у периоду Педесетнице, у тамној одежди.

Архијерејску одежду сачињавају:

- ◆ стихар,
- ◆ епитрахиљ,
- ◆ омофор,
- ◆ сакос,
- ◆ појас,
- ◆ наруквице,
- ◆ набедреник.

Поред тога, током вршења богослужбених радњи, Архијереји користе следеће одежде:

- ◆ напрсни крст,
- ◆ панагија,
- ◆ митра,
- ◆ жезал,
- ◆ орлец и
- ◆ мандија.

СТИХАР

(грч: στιχάριον); део богослужбене одеће коју носе сви чинови Црквене јерархије, па можемо рећи да је темељни, или основни део одежде свештенства; одећа слична грчком хитону и древно-римској туници, која је обичне беле боје и тек понегде извезена, ако се носи испод друге богослужбене одежде (свештеници и Епископи), или је богато украшена и у боји дана, ако је главни и највидљивији део одежде (ђакон и сви нижи чинови Црквене јерархије хиротесије).

Облик и симболика

Рукави стихара су широки, нема крагну, са задње стране на леђима је извезен велики крст, облачи се преко главе и има са предње стране, на грудима, разрез са неколико дугмади ради лакшег облачења. Са обе стране, испод пазуха на доле, разрезан је, и ти се отвори учвршћују дугмадима. Дужина је толика да сеже до чланака.

Стихар означава "ризу спасења и одећу весеља", тј. спокојну савест и духовну радост у Господу. Управо због тога се током облачења стихара изговара молитва: "Зарадоваће се душа моја Господу, јер ме обуче у ризу спасења и одећом весеља одену ме, као женику метну ми венац, и као невесту украси ме красотом." Добро би било да је увек беле боје. Бела боја означава чистоту која се тражи од свештенослужитеља.

Историјат и употреба

Пошто стихар покрива цело тело, још се зове и подίρης (подирис), а исто тако се називала и Аронова одежа. Тим именом, подирисом, назива је и Павлин, Епископ тирски (III век). Стихар је данас заједничка одежа чтеца, ипођакона, ђакона, презвитера и Епископа и с обзиром на то да она подсећа на блиставу одећу Анђела који су се јавили женама мироносицама у време Христовог Васкрсења.

Архијерејски стихари разликују се по томе што су украшени рекама (ποταμοί) црвене, љубичасте или црне боје. У Руској Православној цркви, стихаром се назива само одежда коју носе чтеци, ипођакони и ђакони, а одежда коју носе презвитери и Епископи - подризник (испод ризе, тј. хаљине).

ЕПИТРАХИЉ

(грч: επιτραχήλιον, од επι - на и τραχήλος - врат); део одежде који се ставља око врата и преко груди се спушта на доле, до испод колена; најважнији свештенички део одежде без које свештеник не може да изврши ни једну свештену радњу (као ни ђакон без орара). Епитрахил је настао од орара, тако што је орар обавијен око врата, тако да се оба краја спуштају на доле, и спојен. Тако да је епитрахил удвоје састављени ђаконски орар, са остављеним прорезом за главу на његовом горњем делу.

У давно време, приликом рукоположења ђакона за свештеника, Епископ је крај ђаконског орара који пада низ леђа, пребацивао на десно раме, тако да оба краја висе напред. Свештеник ставља епитрахил око врата приликом вршења неке богослужбене радње или обреда. При стављању епитрахила, изговарају се речимолитве: "Благословен Бог Који излива благодат Своју на свештенике Своје као миро на главу, које се слива на браду, браду Аронову, које се слива на skut од хаљине његове." (Пс 133,2)

Символичко значење: Епитрахил означава двоструку благодат Светога Духа, који свештеник добија приликом рукоположења, а поред тога, епитрахил подсећа на узе којима је Исус Христос био везан око врата када је привођен изасланику римске власти, Понтију Пилату.

ОМОФОР

(грч: омоφόριο); од ὠμός - раме и φέρω - носим, тј. део одежде који Архијереј носи на плећима, на раменима -

нараменик; архијерејскаодежда без које Архијереј не може обавити ни једну свештену радњу; символ Архијерејског духовног и еклесијалног ауторитета; символ изгубљене овце коју је добри пастир пронашао и носи је за својим вратом, на раменима, наглашавајући Архијерејску пастирску улогу, као наследника Апостола, а преко њих и икону самог Исуса Христа.

Будући да је карактеристика Архијерејске одежде, за оне који су духовно подређени надлежном Архијереју, каже се да су "под његовим омофором". Приликом стављања омофора, изговарају се речи молитве: "На рамена, Христе, узевши заблуделу природу, вазнео си се и привео је Богу и Оцу." Символичко значење омофора повезано је и са искупљењем рода људског и примање човечије природе од Господа Исуса Христа.

Облик и начин употребе

У току служења Литургије, омофор се неколико пута скида и поново ставља, зависно од симболичке представе Архијереја у дотичном моменту. Онда када симболизује Исуса Христа, треба да носи омофор, а док се чита Јеванђеље, савршава Велики вход или претварање Светих дарова, омофор се скида, јер се током тих делова Литургије, онима који се моле јавља сам Исус Христос.

Омофор има изглед дуге и широке траке, која подсећа на ђаконски орар и свештенички епитрахил, а која се ставља преко оба рамена, око врата. Носи се преко сакоса, а постоји велики и мали омофор.

Велики омофор Архијереј носи при уласку у храм и у почетку Литургије, а мали током Литургије, на начин сличан ношењу епитрахила. У неким помесним Православним црквама, постоји обичај да ако је на служби присутно више Архијереја, онај који началствује служби цело време носи велики омофор, а остали мали омофор.

САКОС

(грч: Σάκος); реч јеврејског порекла која означава кострет, коју су Јевреји облачили као одећу туге, смирења и покајања (Јер 48,37); архијерејска одежда коју су оригинално носили византијски цареви као знак свог царског достојанства и почести; горња одежда, богато извезена и украшена, која замењује свештенички фелон. У ритуалном

облачењу Архијереја, ипођакони доносе сакос, подижу га и приносе на целивање крста на леђима, постављају на Архијереја и закопчавају дугмад са страна.

Облик

Сакос је одежда у облику тунике широких рукава, сеже до испод колена али је краћа од фелона, и са обе стране разрезана. Разрези се учвршћују дугмадима или тракама, а на леђима високо према раменима има пришивене дугмади или петље за које се причвршћује доња страна омофора. На леђима је извезен крст који Архијереј целива пре облачења. На сакос се пришивају и мали звончићи по узору на библијскаупства за одежду првосвештеника Арона (2 Мој 28,33-34).

Историјат и симболика

У раној Цркви, Архијереји су носили фелон који је био богатије украшен и извезен могим крстовима (многокрсник). Током векова, Патријарсидобијају сакос од царева као израз поштовања и почести, али га носе само на три велика празника: Васкрс, Божић и Духове. Од XVI века, сакос носе и Епископи.

Символично значење: Хаљина у коју је био одевен Исус Христос ради поруге. Символично значење сакоса је идентично значењу фелона, па се приликом његовог облачења, изговара иста молитва, која потиче од речи (Пс 131,9). Звончићи на сакосу симболизују благовест и благодатречи Божије, коју чува, којом управља и која излази из уста Епископа.

ПОЈАС

(грч: Ζώνη του Ιερέα), део богослужбене одежде, у облику траке, којом се свештеници и Архијереји опасују, привезујући стихар иепитрахил, како би били комотнији за свештенослужење. За појас се привезује и набедреник ради лакшег кретања. Појас је саставни део свештеничке одежде. Приликом опасивања појаса, производи се следећа молитва: "Благословен Бог Који ме опасује силом и учини беспрекорним пут мој, Који ми укрепљује ноге као јелену и на висину ме поставља."

Употреба и симболика

Изван богослужења, право ношења појаса имају протојереј и протојереј-ставрофор. Плави појас носи свештеник после рукоположења. После одређеног броја година службе, свештено лице може бити одликовано црвеним појасом, за ношење у свечаним приликама. У време Часног поста и у дане жалости сви свештеници носе црни појас.

Символично значење: Појас представља снагу коју је Исус Христос дао свештенослужитељима да савладају пожуде тела, а подсећа на повез којим је Христос био повезан када је прао ноге својим ученицима. Он симболизује и силу Божију, која даје снагу јереју и Архијереју за њихово узвишено служење Богу, и истовремено њихову спремност за то служење.

НАРУКВИЦЕ

(грч: ελπίκινα); део богослужбене одежде који се ставља преко рукава стихара, како би свештенослужитељ без сметње обављао свете радње; део одежде који стеже крајеве рукава стихара. Приликом стављања наруквица, изговарају се одвојене молитве за десну и леву руку. Па тако, при стављању десне наруквице, изговара се следећа молитва: "Десница Твоја, Господе, прослави се у сили; десна рука Твоја, Господе, сруши непријатеље, и обиљем славе своје сатро си противнике." (2 Мој 15,6)

При стављању леве наруквице, изговара се следећа молитва: "Руке Твоје створише ме и саздаше ме; уразуми ме, и научићу се заповестима Твојим." (Пс 119,73) Рукавице носе сва три свештена степена.

Символично значење: Рукавице представљају снагу Божију за све оне који врше свете радње и подсећају на везе којима су биле везане руке Исусу Христу када је вођен Понтију Пилату.

НАБЕДРЕНИК
(грч: ἐπιζωνάτιον), део одежде виших Црквених чинов; одежа коју је до XII века носио само Епископ, а касније, набедреник се као одликовање проширује и на истакнутије презвитере - протопрезвитере, и оне који су постајали исповедници, тј. они који добијају дозволу да врше Исповест; платно у облику ромба, које се качи о сакос, једним дугметом, на десно бедро, по чему је и добило име - набедреник; обликом представља мач, духовни мач, реч Божију, којом је Епископ наоружан против јеретика.

Символика

По Св. Симеону Солунском, набедреник значи и победу над смрћу, као и Васкрсење Господа Исуса Христа. Символично, набедреник представља и ручно платно (ἐγχειρίδιον), убрус којим је Христос био опасан за време Тајне вечере, и којим је брисао ноге својим ученицима. Мистична концепција набедреника не испољава се доследно ликовним композицијама на набедренику, у смислу праштања, што би одговарало његовој симболици, већ се више ослања на литургијску намену. Приликом стављања набедреника, изговара се молитва: "Опаши мач твој око бедара својих, силни, красотом својом и добротом својом; и шири се и успевај и царуј ради истине, кротости и правде, и водиће те дивно десница твоја, свагда, сада и увек и у векове векова" (Пс 44,4-5).

Украшавање

Сцене на њему прилично су различите. Па ипак, на већини набедреника налазе се ликовне композиције које се односе на тему Васкрсења и Вазнесења Христовог и на уснуће Богородице, а ређе на тему - Христос у слави или Христос Сведржитељ. То би се слагало с практичном Литургијом, посебно недељном, када се слави Васкрсење Христово, а набедреник се носи за време Литургије. Дакле, теме на набедренику чешће су везане за Литургију, а ређе за његово мистично значење. Набедреник је ушао у употребу у VI веку.

НАПРСНИ КРСТ

(грч: Επιστήθιος Σταυρός);

Обавезан украс на грудима Архиепископа, па се често назива и Архиепископски крст (грч: Αρχιερατικός σταυρός); Највише одликовање мирског свештеника, после двадесет и пет година активне свештеничке службе, које на предлог надлежног епархијског Архиепископа додељује Свети

архијерејски Синод Српске Православне цркве. Протојереји одликовани напрсним крстом добијају назив "протојереј-ставрофор", што значи "крстоносни протојереј".

Напрсни крст добијају приликом хиротесије Архимандрити и игуманије. У Руској Православној цркви сваки свештеник, након рукоположења, добија напрсни крст, али је то крст без икаквих украса. Украшени крст, у поменутој цркви добијају као одликовање. Овај обичај је уведен у време руског цара Павла, а од времена цара Николаја II, новорукоположеним свештеницима (јерејима) даје се сребрни осмокраки крст.

Носи се на грудима преко одеће. Зависно од црквеног чина, више је или мање украшен. Архијерејски крст је обично од злата, украшен драгим камењем. Приликом стављања напрсног крста, изговарају се речи Јеванђеља: "Ко хоће за мношвом да иде, нека се одрекне себе и узме крст свој, и за мношвом иде." (Мр 8,34) Исти напрсни крст даје се и Архимандритима. На врху, где је учвршћење са ланчићем, обично има украс у облику круне, а испод је крст. Напрсни крст који се даје игуманима и протојерејима, нема круну.

ПАНАГИЈА, ЕНКОЛПИОН

(грч: παναγία - свесвета; Εγκόλπιον); Иконица овалног или округлог облика са ликом Господа Исуса Христа или Пресвете Богородице коју Архијереј носи на својим грудима. Она га увек подсећа да је дужан да у својем срцу носи Господа Исуса Христа уздајући се при томе у милост и помоћ Пресвете Богородице.

Носе је и неки Архимандрити. Некада се правиле као медаљони који се оварају, па је са једне стране била икона Исуса Христа или Свете Тројице, а са друге Пресвете Богородице. На тај начин се праве и трпезни сасуди панагијари, у које се ставља частица која се вади из просфоре у част Мајке Божије. Сама частица се такође зове панагија. Овај чин узношења частице,

који се обавља у спомен јављања Богомајке Апостолима након Њеног Вазнесења на Небо, се данас врши углавном у манастирима. Некада се у панагију полагао и частица од моштију светитеља.

Некада Архијереји који су на челу аутокефалних цркава носе две панагије. Кијевски Мирополити такође могу да носе по две панагије, у спомен на то да су у прошлости они били на челу Руске Православне цркве.

МИТРА

(грч: Μίτρα); од грчке речи μιτρον - свезујем, повез, дијадема, венац; појас којим се везује глава, символ архијерејства, тј. круна коју носе Православни Архијереји на глави током богослужења; царски украс који Архијереј носи зато што он на богослужењу иконизује Цара Исуса Христа. Основа митре је у крунама византијских царева, и ушла је у употребу након пада Цариграда, као символ продужетка постојања хришћанског царства кроз Црквене Архијереје. У Архијерејском чиновнику митра се назива шапком (капом).

Употреба и симболика

Она означава покорност Архијереја Христовом Јеванђељу, а у исто време и Христов венац. Митра уједно служи и као символ архијерејске власти. Самог Архијереја, она подсећа на венац од трња, који су војници ставили на главу Исуса Христа, а такође и на убрус којим је била обавијена глава Спаситеља након скидања са Часног крста, пре полагања тела у гроб. Приликом стављања митре, изговара се молитва: "Господ је на твоју главу ставио венац од драгог камења, живота си тражио од Њега, и дао ти је дужину дана у век века." Митра се у одређеним тренуцима богослужења скида са главе, и то: за време великог входа, непосредно пре изговарања Символа вере док траје вејање воздухом над Светим даровима, од речи "узмите, једите.." до претварања Светих дарова, за време причешћивања, и када Архијереј лично чита Јеванђеље (ако слуша читање Јеванђеља, митра се не скида).

Историјат и украшавање

Архијерејска митра, по Св. Симеону Солунском, подсећа на кидар који су на глави носили старозаветни првосвештеници. Украшена је иконама Спаситеља, Богородице, Часног крста, Св. Јована Крститеља или јеванђелиста. После Св. Апостола Јована Богослова, који је носио венац на глави, митру су у почетку носили искључиво Архијереји Александрије, о чему сведоче најстарије фреске. Од XVI века је носе само Патријарси, а од XVII века сви Архијереји.

ЖЕЗАЛ, ЖЕЗЛО, ПАЛИЦА, ПАТЕРИЦА

(грч: Ποιμαντορική ράβδος), пастирски штап, украшен на врху крстом и двома змијама. Знак је епископске власти над разумним стадом Христовим. Подсећа на процветали Аронов жезал (види поднаслов испод). Даје се Архијерејима на дан њихове епископске хиротоније као символ духовне власти над разумним стадом Христовим. Архијерејски жезал означава власт Светога Духа која Архијерејима помаже у напасању и вођењу пастве на путу спасења. Змије на жезлу треба да подсећају Архијереје на мудрост (Мт 10,16), а крст - на славу Христову. Зато се архијерејски жезал назива и патерицом, коју су Архијереји примили од Христа преко

Апостола (Мк 6,8) како би отачки руководили својом паством.

Опис и начин употребе

Поред архијерејског жезла, постоје игумански и архимандритски жезал, без змијских глава на врху као символ власти над повереним им манастирима. Жезал се даје новопосвећеном Архијереју после отпуста Литургије у току које је посвећен, а уз поуку Патријарха или најстаријег Архијереја који је учествовао у његовој хиротонији.

Жезал се назива још и патерица (грч: πατερίτσα), од грчке речи πατήρ, што

значи отац. У манастирима, жезал добијају Архимандрити и игумани, у знак њихове духовне власти над монашком обитељи у којој су постављени за старешине. Жезал се прави са попречном, нешто извијеном пречком на врху, која може бити замењена змијским главама, које означавају мудрост пастирске власти. На врх жезла, ставља се крст.

На архијерејској палици, а понекад и на архимандритској, код рукохвата се веша невелико златоткано платно, којим се обавија врх палице ради украшавања.

Напомена:

Архијереј улази и излази са жезлом у рукама, док остало време жезло држи чтец који се зове "жезлоносац". Док држи жезло он нема права да се ослања на њега, него је дужан да га држи "обема рукама, мало подигнуто". За време малог и великог входа на Литургији, жезло се носи напред. Остало време држи га чтец, стојећи обично покрај Спаситељеве иконе на солеји.

Жезал Аронов

Један од свештених предмета у скинији, или тачније, у Светињи над светињама, била је и Аронова палица. Када су у време лутања по пустињи, нека племена почела да негодују што је за служење Богу при скинији, изабрано Левијево племе, одлучено је да се затражи пресуда Божија. Са овим циљем жезли свих племенских старешина положени су у скинију на једну ноћ. "А сутрадан дође Мојсије у шатор од сведочанства (скинија) и, гле, процветала палица Аронова, од дома Левијева; беше напупила и цветала, и бадеми зрели на њој" (4 Мој 17,1-8). У скинији је жезал (палица) чуван "за знак непокорнима", као спомен на овај догађај. Апостол Павле говори да је у ковчегу завета поред златног суда с маноми плочама завета, био и "процвали штап Аронов" (Јев 9,4).

ОРЛЕЦ

Мали округли ћилим на коме је изображен орао у лету, у природним бојама. Испод њега је град, а испод града три извора. Орао симболички представља Архијереја који лети, штити своју Епархију и светлим зрацима, зрацима Јеванђеља осветљава своју Епархију. За време богослужења Архијереј стоји на орлецу.

Приликом посвећења, онај ко је изабран за Епископа доводи се на орлец, да би га затим користио за време сваког богослужења. Град представљен на орлецу означава епископство у одређеном граду, а орао означава чистоту правог учења, по угледу на орла који се изображава са Апостолом и јеванђелистом Јованом Богословом. Ради изражавања ове мисли, орао има зраке који као да показују светлост богословских знања и благодатних дарова. Орлец се током богослужења ставља под ноге Епископа и подсећа га на то да је дужан да својим мислима и делима буде изнад свега земаљског, и да попут орла стреми ка Небу. Први орлеци су даривани Цркви као поклони од византијских царева, да би се почели нашироко употребљавати око XIII века.

Поред овог орлеца, извезеног на округлој тканини, у Цркви се користи и много већи, извезени једноглави орао са раширеним крилима, који лети над градом на висини, а који означава чистоту, Православље и богословље.

МАНДИЈА

(грч: μανδύας); Горња одећа, без рукава и црне боје, коју добијају монаси приликом примања мале схиме, а чува их као риза спасења и оклоп правде од неправде и мудровања своје воље. Током живота, мандија подсећа монаха да он нема своје воље да чини дела која је као стари човек чинио пре примања монашког чина, јер

као што га мандија покрива тако га покрива и Божија сила.

За разлику од монашке мандије, архијерејска мандија је светле боје (пурпурне, плаве и зелене) и украшена је извезеним таблицама (са иконама Спаситеља, Богородице, четири јеванђелиста или херувимима), на доњим и горњим крајевима, и извезеним рекама или рекама црвене и беле боје, које означавају реке живе воде о којима говори Спаситељ (Јн 7,38). Спреда на доле закопчава се са два дугмета. Постанак архијерејске мандије треба тражити у хламиди византијског императора и високих достојанственика Византије.

Таблице и копче постоје и на црној мандији Архимандрита. Ове таблице су четвороугаона платна, обично тамноцрвене боје (код Архимандрита још и зелене), која се нашивају на горње и доње крајеве мандије по два. Таблице представљају Стари и Нови Завет, одакле свештенослужитељи треба да црпе своје учење. На таблице се понекад још нашивају крстови или иконе, извезени златом или другим концем у боји. Осим таблица, на архијерејској мандији постоје још и "источници". То су траке разних боја, углавном беле и црвене, које се нашивају дуж мандије, представљајући струје учења која теку из уста Архијереја. На архијерејској мандији постоје још и звонца, попут оних на горњој одежди јудејског првосвештеника.

Коришћена следећа литература:

"Божанствене Литургије" Манастир Ђелије, Београд, 1978.
"Одговарање на Литургији" Фонд "Свети Прохор Пчињски", Врање, 2001.
Нека Питања Наше Вере Књ. 3 - Патријарх Павле
По белешкама блаженопочившег Епископа Бачког г.Иринеја
По Архијерејском чиновнику
По К. Никољском Чиновнику
А. Дмитријевски: Евголоја, Киево 1901
Гоар: Евголојон. Венеција 1730
И. Дмитревски: Изјаснение божанственон литургии, С. Петербург 1884
8. канон Теофила Александријског
Богослужебније Указанија, Москва 1955
Булгаков, С. В.: Настолнаи Књига, Кхарков 1900
Glesinger, Michael and John von Holzhausen: The Book of Needs
Hargood, Isabel F.: Service Book of the Holy Orthodox-Catholic Apostolic Church –
1975
Gan., Archpriest Rostislav: Pesnoslov, Volume 1-3 Harbin 1947-1948
Lazor V Rev Paul: Liturgical Theology course notes (St Vladimir's Orthodox Theologi-
cal Seminary)
Kovalchuk Feodor S: Abridged Typicon (St Tikhon's Seminary Press 1985)
<http://www.pravoslavje.net>

**НА СВ. ЛУКУ
ОКТОБРА 31 ЛЕТА ГОСПОДЕЊЕГ 2014**